

Kom uit je cocon en lever je bijdrage

Verslag van de expertmeeting burgerschap Surinamers

Inleiding

Op dinsdag 15 juli werd er in Theater Concordia in Den Haag een expertmeeting gehouden over burgerschap onder Surinamers. Uit het verkennend onderzoek, uitgevoerd door Autar Consultancy, komt naar voren dat Surinamers zich wel thuis voelen in Den Haag, maar dat hun deelname aan maatschappelijke activiteiten gering is. De expertmeeting heeft tot doel te achterhalen wat er concreet gedaan kan worden om deze deelname te stimuleren. De deelnemers bestonden grotendeels uit Hindostaanse Surinamers die actief zijn in het Haagse verenigingsleven.

Het programma van deze avond bestond uit drie onderdelen:

- (1) welkomstwoord door wethouder Rabin Baldewsingh*
- (2) presentatie van de onderzoeksbevindingen*
- (3) discussie in werkgroepen en terugkoppeling.*

1. Welkomstwoord door de wethouder

Wethouder Rabin Baldewsingh van burgerschap opende de expertmeeting met een welkomstwoord. De wethouder is belast met de portefeuilles burgerschap, deconcentratie, leefbaarheid en media. Daarnaast is hij stadsdeelwethouder voor Escamp. Hij begon zijn welkomstwoord met de woorden dat hij kwam praten over iets belangrijks; hoe positioneren Surinamers zich in de Haagse samenleving, in hoeverre is er sprake van maatschappelijke participatie onder de Surinamers in Den Haag. Hij stelde de aanwezigen de vraag; welke rol wilt u op zich nemen?

In 2008 wonen er in Den Haag 47.361 Surinamers. Dat is ongeveer 10% van de Haagse bevolking. Een groot deel van deze 10% bestaat uit Hindostaanse Surinamers. Qua participatie valt het echter een beetje tegen; Surinamers zijn weinig zichtbaar in bijvoorbeeld de culturele en sportieve wereld en in het maatschappelijke debat.

Als bestuurder van de stad Den Haag wil de wethouder iets maken van deze stad. De stad moet met elkaar worden gemaakt, het is tweerichtingsverkeer. Bij burgerschap draait het om sociale verantwoordelijkheid. Men moet bereid zijn te investeren in de leefomgeving. Er moeten verbindingen met elkaar worden gelegd, verbinding tussen burger en burger, tussen burger en buurt en tussen burger en bestuur. De verbinding tussen burger en buurt is belangrijk. Afkomst speelt daarbij geen rol. De vraag is in hoeverre men bereid is om de stad te internaliseren, om mede-eigenaar van de stad te zijn, om stakeholder te zijn.

De wethouder ziet het als zijn taak om de stad te verbinden. Hij probeert mensen actief te maken in de Haagse samenleving. Daarbij doelt hij vooral op algemene activiteiten, en niet zozeer op activiteiten binnen Surinaamse organisaties. De vraag hierbij is; hoe kunnen

Surinamers (Hindostanen) geactiveerd worden? Men moet niet alleen in de eigen cocon blijven. Mensen moeten uitgedaagd worden om het verschil te maken. De wethouder voelt als bestuurder zijn plicht om in de stad te investeren. De sociale structuren moeten worden versterkt, op wijk- en buurtniveau. De droom van de wethouder is om een mozaïeksamenleving van Den Haag te maken. Daarbij draait het om verbinden en bruggen slaan. De wethouder sloot af met de woorden: Kom uit je cocon en lever je bijdrage!

2. Presentatie onderzoeksbevindingen

Henk Moeniralam presenteerde in het kort het onderzoek dat is verricht door Autar Consultancy. Deze presentatie bestond uit een uitleg over de achtergrond en doel van het onderzoek, gevolgd door de vraagstellingen, opzet, enkele resultaten en het vervolg. De gemeente Den Haag heeft het vermoeden dat er sprake is van geringe maatschappelijke betrokkenheid onder de Surinamers. Daarnaast zouden de Surinamers weinig verantwoordelijkheid op zich durven te nemen voor de eigen omgeving en zijn ze te weinig zichtbaar in het publieke domein.

Het doel van het onderzoek is om aanbevelingen te doen die burgerschap onder Surinamers kunnen bevorderen. Vragen die in het onderzoek centraal staan zijn:

- Wat zegt de literatuur over maatschappelijke betrokkenheid en verbondenheid?
- In hoeverre nemen Surinamers deel aan maatschappelijke organisaties in de stad?
- In hoeverre vinden organisaties dat Surinamers betrokken zijn bij stad en buurt?
- In hoeverre vinden Surinaamse sleutelfiguren dat Surinamers betrokken zijn bij stad en buurt?
- Welke sleutelfiguren willen verder doorpraten over bevordering van burgerschap?

Op deze vragen is getracht antwoord te geven via literatuuronderzoek en telefonische enquêtes onder 60 organisaties en 32 sleutelfiguren.

Literatuuronderzoek

Het literatuuronderzoek is gedaan om een interpretatiekader te hebben voor de resultaten van deze studie. Belangrijke begrippen die relevant zijn m.b.t. deze studie zijn bijvoorbeeld maatschappelijke betrokkenheid, sociaal kapitaal, bonding en bridging. Voorbeelden van maatschappelijke betrokkenheid zijn deelname aan buurtactiviteiten en vrijwilligerswerk. Uit de literatuur blijkt dat de maatschappelijke betrokkenheid onder allochtonen, en dus ook onder Surinamers, geringer is dan onder autochtonen. Bij sociaal kapitaal gaat het om het belang van sociale netwerken. Sociale netwerken of verbintenissen zijn belangrijk voor deelname aan maatschappelijke activiteiten in de stad. Twee begrippen die vaak in combinatie met elkaar worden gebruikt zijn bonding en bridging. Bonding betekent dat men gericht is op de eigen groep, terwijl men bij bridging ook openstaat voor andere groepen in

de samenleving. Hiermee wordt niet gezegd dat bonding fout is en bridging goed. Bonding kan namelijk ook leiden tot vaardigheden om sociaal kapitaal te ontwikkelen om bruggen te slaan naar de samenleving.

In Engeland en de Verenigde Staten is er al meer onderzoek gedaan naar de relaties tussen sociaal kapitaal, burgerschap en maatschappelijke betrokkenheid. In Nederland ligt de nadruk op meedoen van allochtonen. In Engeland zijn ze al een stapje verder. Naast meedoen, moeten burgers ook meepraten en meebeslissen. De mate waarin men invloed kan uitoefenen zal een rol spelen bij de maatschappelijke betrokkenheid van burgers. Uit onderzoek in Amerika is gebleken dat Aziaten het minst participeren in maatschappelijke organisaties. Religie zou hierbij een rol kunnen spelen; Aziaten, met name Hindoes en Boeddhisten, zouden meer dan anderen hun geloof thuis uitoefenen en daarom minder participeren in religieuze organisaties.

Mening maatschappelijke organisaties

Voor de verkennende studie zijn 60 maatschappelijke organisaties benaderd in diverse maatschappelijke sectoren. Het gaat hier om 51 algemene organisaties en 9 Surinaamse zelforganisaties. Aan vertegenwoordigers van deze maatschappelijke organisaties zijn enkele vragen of uitspraken voorgelegd om te achterhalen hoe zij denken over de maatschappelijke participatie van Surinamers in Den Haag en de betekenis hiervan voor de stad.

Surinamers zijn werkzaam als bestuurder, leidinggevende en vooral als professional bij een aantal algemene organisaties. Ook werken ze vaak als vrijwilligers bij zelforganisaties. Maar vrijwilligerswerk bij algemene organisaties is vrij beperkt. Een meerderheid (55%) van de algemene organisaties vindt dat er onvoldoende Surinamers verbonden zijn aan hun organisaties. Bijna alle organisaties zijn van mening dat het belangrijk is dat Surinamers goed vertegenwoordigd zijn in maatschappelijke organisaties.

Over de bereidheid onder Surinamers om een bestuursfunctie te bekleden bij een (algemene) vereniging of organisatie in de stad is men bij de maatschappelijke organisaties verdeeld. Bij zelforganisaties is men sterker van mening dat Surinamers dat niet zo gauw zullen doen.

Bij een meerderheid van de maatschappelijke organisaties (52%) vindt men dat Surinamers meer teruggetrokken leven in hun eigen groep. Bij ongeveer een derde (32%) vindt men dat hiervan geen sprake is. Het beeld bij maatschappelijke organisaties over de verbondenheid van Surinamers met de stad is niet helder. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat men zich hierover geen oordeel kan vormen. Toch is er een groep (42%) die het oneens is met de gedachte dat Surinamers zich weinig verbonden voelen met de stad.

Mening sleutelfiguren

De mening van sleutelfiguren is nagegaan via telefonische interviews onder 32 personen. Het overgrote deel van de sleutelfiguren is positief over de verbondenheid van Surinamers met de stad Den Haag. Veel sleutelfiguren zijn van mening dat Surinamers zich verbonden voelen met de stad Den Haag. Ze zijn echter verdeeld over de betrokkenheid van Surinamers bij hun buurt. Bijna de helft denkt dat ze zich wel betrokken voelen bij hun buurt, eenvijfde is van mening dat Surinamers zeer marginaal deelnemen aan buurtactiviteiten en ruim eenderde vindt dat zij wisselend betrokken zijn bij hun buurt.

Een ruime meerderheid van de sleutelfiguren is van mening dat Surinamers in Den Haag zich meer terugtrekken in eigen kring, omdat ze meer deelnemen aan verenigingen en organisaties in eigen kring dan aan algemene verenigingen of organisaties. Men vindt wel dat er verschil is tussen ouderen en jongeren. Ouderen participeren meer in verenigingen en organisaties in eigen kring dan jongeren. De laatstgenoemden staan meer open voor deelname aan algemene instellingen dan ouderen.

Uit de interviews blijkt verder dat driekwart van de sleutelfiguren het een probleem vindt als zou blijken dat Surinamers zich weinig of helemaal niet verbonden voelen met de stad.

Hetzelfde geldt voor hun betrokkenheid bij de buurt. Tenslotte vindt tweederde van de sleutelfiguren het nodig dat er een brede discussie binnen de Surinaamse gemeenschap wordt gehouden over de vergroting van de verbondenheid met de stad. Viervijfde van hen is bereid deel te nemen aan deze brede discussie.

Vragen en opmerkingen uit het publiek

De eerste vraag die n.a.v. de presentatie gesteld werd was of de maatschappelijke betrokkenheid en participatie ook voor andere etnische groepen was onderzocht. Pas dan kan je vergelijken of Surinamers het 'slechter' doen dan andere groepen. Het onderzoek is als eerste alleen voor Surinamers uitgevoerd. Zowel de onderzoekers als de vragensteller zijn het er over eens dat het goed zou zijn als er ook onderzoek naar andere etnische groepen in Den Haag zou worden gedaan.

Een andere vraag die gesteld werd was of de onderzoekers kunnen verklaren waarom er een geringe deelname van Surinamers bij organisaties is. De vragensteller gaf als suggestie dat het misschien onwetendheid is dat heerst onder de Surinamers. Ze weten misschien niet dat iemand op jouw stem wacht.

Een volgende vraag is waarom de Surinaamse burgers niet betrokken zijn in het onderzoek, want het gaat immers om hun. Dit is een kwestie van tijd en budget. Dit betreft een verkennend onderzoek, misschien dat dit in de toekomst wel gedaan kan worden.

Uit het publiek kwam vervolgens de opmerking dat er bij maatschappelijke betrokkenheid teveel gedacht wordt aan buurt- en wijkniveau. Waarom wordt er niet gedacht aan andere niveaus zoals bijvoorbeeld de markt, het (winkel)centrum, kermis en onderwijs. Immers onder autochtonen is er een tendens van minder oriëntatie op de buurt en wijk, waarom zouden Surinamers zich dan wel op de buurt moeten richten. Volgens de onderzoekers beperkt de studie zich niet tot zaken op het niveau van de buurt en de wijk. Het gaat om maatschappelijke organisaties die stadsbreed opereren en niet slechts gericht zijn op een buurt of wijk.

Een van de aanwezigen maakte de opmerking blij te zijn dat we durven te zeggen hoe het er voor staat met de Surinamers; 10% van de Surinamers participeert, terwijl 90% wil dat Surinamers participeren. De wethouder kan daadkracht tonen om Surinamers toegang te geven tot maatschappelijke organisaties. De Surinamers zouden een voorbeeld moeten zijn voor andere allochtonen.

Stellingen

Aan het einde van de presentatie werd het publiek een aantal stellingen voorgelegd over de maatschappelijke betrokkenheid van Surinamers. Het publiek moest door middel van een groene of rode kaart laten weten of ze het resp. eens of oneens was met de stelling. In onderstaande tabel staat de mening van de meerderheid van het publiek weergegeven:

Stelling	Mening publiek
1. Surinamers zouden elkaar meer moeten stimuleren om lid te worden van politieke organisaties.	Eens
2. Surinamers moeten zelf meer het initiatief nemen om de wijk waar zij wonen leefbaarder te maken.	Eens
3. Surinamers moeten meer bestuursfuncties bekleden bij maatschappelijke organisaties in Den Haag.	Eens
4. De Surinaamse media in Nederland moeten Surinamers meer stimuleren om deel te nemen aan activiteiten in de stad en de buurt.	Verdeeld
5. Maatschappelijke organisaties moeten meer vrijwilligerswerk onder Surinamers stimuleren.	Eens
6. Maatschappelijke organisaties moeten zich aantrekkelijker presenteren in het werk dat ze doen.	Eens
7. Zelforganisaties hebben een negatieve invloed op de maatschappelijke deelname van Surinamers in Den Haag.	Oneens
8. Zelforganisaties kunnen door bepaalde activiteiten te organiseren de maatschappelijke deelname van Surinamers bevorderen.	Eens
9. Gemeente moet naast participatie vooral de nadruk leggen op meedenken en meebeslissen ten aanzien van verandering op buurtniveau.	eens
10. Gemeente moet meer een actieve (persoonlijke) benadering toepassen om Surinamers bij nieuwe plannen te betrekken.	Eens
11. Religie werkt belemmerend op de maatschappelijke deelname van Surinamers in Den Haag.	Oneens

3. Discussie in werkgroepen

Na de behandeling van de elf stellingen is er in drie workshops gewerkt aan aanbevelingen om Surinamers actiever te maken voor buurt en stad. De deelnemers waren ingedeeld in drie min of meer homogene groepen. Elke werkgroep telde ongeveer 15 deelnemers. Workshop 1 bestond uit mensen uit de oudere generatie en workshop 2 uit de jongere generatie. De derde workshop bestond voor het merendeel uit studenten. De volgende vragen stonden centraal in de werkgroepen:

1. Wat moet er gebeuren om Surinamers maatschappelijk actief te maken voor de buurt en stad?
2. Hoe moet dit gebeuren?

De bedoeling was aanbevelingen te doen vanuit vier invalshoeken: het individu, de maatschappelijke organisatie, de zelforganisatie en de overheid.

Aanbevelingen werkgroep 1: de oudere generatie

In werkgroep 1 is gediscussieerd aan de hand van de volgende stelling: 'Surinamers moeten zelf meer het initiatief nemen om de wijk waar zij wonen leefbaarder te maken'.

De gespreksleider vroeg wat een Surinaamse wijkbewoner in Den Haag kan doen om zijn/haar wijk leefbaarder te maken. Eén van de suggesties die gedaan werd is het ondernemen van gezamenlijke activiteiten en het bevorderen van het wij-gevoel. Voorbeelden hiervan zijn wekelijks de straat met elkaar schoonvegen of het organiseren van straatfeesten of buurtdebatten. Zo bevordert je zowel het verantwoordelijkheidsgevoel als het saamhorigheidsgevoel. De gemeente kan dit soort activiteiten faciliteren. Daarnaast dient de gemeente te investeren in de bewoners, door ze te helpen met kennis en vaardigheden die hun daadwerkelijke participatie kunnen bevorderen. Ook moet er benadrukt worden dat bewoners belang hebben bij activiteiten. Zet bijvoorbeeld een campagne op en maak zichtbaar wat ieders belang is en hoe men invloed op de besluitvorming kan hebben. Wel moeten dit soort activiteiten laagdrempelig worden gehouden.

De volgende vraag in de discussie is wat zelforganisaties kunnen doen om de betrokkenheid bij de wijk en stad te stimuleren. De werkgroep is van mening dat zelforganisaties zich ook moeten richten op oudere personen. In de praktijk blijkt dat mensen wel naar de activiteiten komen, maar ze zijn passief aanwezig. Men beschikt niet over vaardigheden om mee te denken, mee te doen en mee te beslissen. Ze moeten meer leren om te debatteren. Ook moet er een herijking komen van zelforganisaties. Waarom doen zij bijvoorbeeld niets aan voorlichting over WMO? Nu lopen ze in het bijzonder de ouderen mis. Verder moeten zelforganisaties leden van de Surinaamse gemeenschap beter informeren en helpen met scholing. Een probleem dat wordt ervaren in de praktijk is dat zelforganisaties onvoldoende zijn toegerust om deze taken te doen. Tenslotte moeten zelforganisaties meer samenwerken met andere organisaties en moeten ze zich actiever opstellen dan nu het geval is.

De derde vraag is hoe de gemeente kan bijdragen om de participatie van Surinamers te bevorderen. Eén suggestie is dat de gemeente meer waardering moet tonen voor de activiteiten die op buurtniveau plaats vinden. Het bestuur moet zich bijvoorbeeld meer laten zien om de betrokkenheid te verhogen. Daarnaast zou de gemeente moeten investeren in kennis en vaardigheden om deelname te bevorderen, bijvoorbeeld de deelname in MR op scholen, wijkraden en woningbouwverenigingen. Ook moet de gemeente Surinamers leren assertief op te treden en zo betrokkenheid te bevorderen. Belangrijk is tevens het investeren in jongeren. Via de Haagse hogeschole kunnen participatieonderwerpen, bestuursfuncties en vrijwilligerswerk aan de orde worden gesteld. Op deze wijze bereik je tenminste de jongeren. Wijkbewoners zouden meer inspraak moeten krijgen in zaken die hen aangaat. Bewoners moeten ook bewust worden gemaakt wat hun belang daarbij is. De gemeente kan hierbij scholing aanbieden.

De laatste invalshoek die behandeld is zijn de maatschappelijke organisaties. Deze moeten de bestuurlijke deelname van Surinamers bevorderen. Ze moeten ervoor zorgen dat zij een afspiegeling vormen van de stedelijke samenleving. Dit kan door middel van harde eisen te stellen aan bestuursdeelname en samenstelling van de eigen organisatie. Deze eisen kunnen van boven af worden opgelegd. Belangrijk is ook dat er voorlichting wordt gegeven op een goede manier (dus niet door middel van ellenlange powerpoint-presentaties). Verder zou de wethouder kunnen worden ingezet voor meer bestuurlijke uitstraling. Hij kan namelijk een voorbeeldfunctie vervullen om mensen te motiveren bestuursfuncties te bekleden. Ook kunnen Surinamers persoonlijk worden benaderd door maatschappelijke organisaties en dienen ze gewezen te worden op de mogelijkheid van scholing. Een suggestie is om participatie op een of andere manier te belonen. Tenslotte zouden projecten die niet direct binnen het beleid passen, ook gehonoreerd kunnen worden. Vraag ook mensen op de werkvloer wat nodig is en niet alleen maar politici of beleidsmakers. Vanuit alle vier invalshoeken zijn aanbevelingen gedaan om de maatschappelijke participatie onder Surinamers te vergroten. De belangrijkste aanbevelingen van werkgroep 1 staan in het onderstaande overzicht weergegeven.

Prioriteit aanbevelingen

- Aandacht meer richten op jongeren. Deze zijn namelijk eerder in staat een brug te slaan.
- Surinamers moeten zelf meer initiatieven nemen (bijv. een buurtfeest organiseren) om het wij-gevoel in de wijk te versterken.
- Gemeente en maatschappelijke organisaties moeten meer waardering tonen voor activiteiten in de buurt (bestuur kan zich meer laten zien in de wijk).
- De inspraak moet bevorderd worden door meer en beter voorlichting te geven, bijvoorbeeld via zelforganisaties en eigen media.
- Niet alleen vorming van zelforganisaties maar ook vorming van de achterban is belangrijk, omdat hiermee vaardigheden ontwikkeld worden om 'mee te praten' en 'mee te beslissen'.

Aanbevelingen werkgroep 2: de jongere generatie

In workshop 2 is er gediscussieerd over twee stellingen. De eerste stelling luidde:

'Surinamers moeten meer bestuursfuncties bekleden van maatschappelijke organisaties in Den Haag.' De gespreksleider stelde de kandidaten de vraag *wat* er moet gebeuren om Surinamers meer bestuursfuncties te laten bekleden. Het eerste en misschien ook wel het belangrijkste punt (aldus de groep) dat aanbevolen werd is de bekendheid. Maatschappelijke organisaties moeten duidelijker laten blijken dat ze op zoek zijn naar iemand die een bestuursfunctie wil bekleden binnen hun organisatie. Daarnaast moet er meer openheid komen, d.w.z. de organisaties moeten niet alleen bestuurders werven binnen hun eigen netwerk, maar ook daarbuiten (bijvoorbeeld onder de Surinamers). Een persoonlijke aanpak kan daarbij helpen. Wanneer een organisatie iemand persoonlijk vraagt voor een functie voelt men zich vereerd en zal men ook eerder bereid zijn om een functie te vervullen. Wel moeten de zittende bestuurders bereid zijn een deel van hun macht af te willen staan, waardoor er plaats gemaakt kan worden voor nieuwe bestuurders. Een ander idee is om een diversiteitsregel in te stellen, d.w.z. een organisatie is verplicht om een bepaald percentage allochtonen in dienst te nemen. Dit gebeurt al bij enkele overheidsinstellingen.

Naast deze aanbevelingen vanuit de 'vraagkant' is een deel van de groep het er over eens dat de Surinamers zichzelf zichtbaarder moeten maken. Ze moeten zich aanbieden, misschien aan de hand van een databank. Om zichtbaarder te worden zouden de Surinamers ook mee moeten doen met debatten over bijvoorbeeld veiligheid of huisvesting. Niet iedereen is het echter eens met de veronderstelling dat Surinamers niet zouden participeren. Kijk bijvoorbeeld naar deze avond; een hele hoge opkomst.

Prioriteit aanbevelingen om Surinamers meer bestuursfuncties te laten bekleden

- Maatschappelijke organisaties moeten meer openheid / bekendheid geven m.b.t. de vervullen functies
- Surinamers moeten zichzelf zichtbaar presenteren
- Databank maken waarin Surinamers zich kunnen aanbieden voor een (bestuurs)functie
- Diversiteitsregel instellen, als onderdeel van governancecodes
- Maatschappelijke organisaties moeten investeren in de doelgroep

De tweede stelling die behandeld is luidde: 'Maatschappelijke organisaties moeten meer vrijwilligerswerk onder Surinamers stimuleren'. Wederom waren de meeste groepsleden het eens met deze stelling. De aanbevelingen komen sterk overeen met de aanbevelingen van de vorige stelling. Een suggestie die gedaan werd is dat maatschappelijke organisaties vrijwilligers eerst een tijdje moeten laten meelopen. Dan weet de vrijwilliger wat hem of haar te wachten staat. Dit verlaagt de drempel om vrijwilligerswerk te gaan doen. Aanvullend hierop dient er meer informatie gegeven te worden over wat er verwacht wordt van de vrijwilliger; wat zijn de taken.

Een tweede punt is waardering, dit is heel belangrijk als het gaat om het doen van vrijwilligerswerk. Mensen moeten zich gewaardeerd voelen.

Net als bij de vorige stelling speelt werving een belangrijke rol. Als maatschappelijke organisaties vinden dat Surinamers onvoldoende zichtbaar zijn, zullen ze ook onder deze groep moeten werven en niet alleen binnen hun eigen netwerk blijven. Tegen de sluiting van de workshop werd de rol die HOF (Promotie Haags Vrijwilligerswerk) kan vervullen aangehaald. HOF doet aan deskundigheidsbevordering en kwaliteitstoetsing en kan helpen om de doelgroep effectiever te laten participeren.

Prioriteit aanbevelingen om vrijwilligerswerk onder Surinamers te stimuleren

- Maatschappelijke organisaties moeten meer blijk van erkenning en/of beloning geven aan vrijwilligers
- Maatschappelijke organisaties moeten meer informatie geven over taken en rol van de vrijwilligers
- HOF inschakelen voor deskundigheidsbevordering.

Aanbevelingen werkgroep 3: de studenten

In de laatste werkgroep zijn vier stellingen besproken. De eerste stelling die besproken is luidde: 'Surinamers zouden elkaar meer moeten stimuleren om lid te worden van politieke organisaties'. De gespreksleider vraagt wat men kan doen om de politieke bewustwording en participatie onder Surinamers te stimuleren en hoe dit moet gebeuren. De belangrijkste aanbeveling die gedaan werd is verschillende media en nieuwe technologieën introduceren voor politieke bewustwording. Mensen die nu actief in de politiek zijn kunnen een voorbeeldfunctie vervullen en jongeren interesseren, inspireren en motiveren voor de politiek. Dit zou gedaan kunnen worden door verschillende soorten media in te schakelen. Denk hier bijvoorbeeld aan nieuwe soorten van technologie en media die ingezet zouden kunnen worden om mensen te benaderen voor de politiek. Daarnaast zouden er voor jongeren programma's gemaakt kunnen worden om hun politieke bewustzijn te bevorderen. Gewezen wordt bijvoorbeeld op programma's die NOVA maakt om jongeren te bereiken. Ook de eigen radio en televisie kunnen de betekenis van politieke participatie onder de aandacht van Surinaamse jongeren brengen. Verder zouden studentenverenigingen themabijeenkomsten kunnen houden om de politieke bewustwording van jongeren te stimuleren. Jongeren en studenten moeten zelf achterhalen wat hun (maatschappelijke) ambities zijn. Als laatste werd aangehaald dat politieke bewustwording ook in de opvoeding van kinderen/jongeren moet worden meegenomen. Van jongs af aan wordt jongeren aangeleerd dat politieke vorming belangrijk is voor de toekomst.

De tweede stelling luidde: 'Maatschappelijke organisaties moeten zich aantrekkelijker presenteren in het werk dat ze doen'. De deelnemers waren het unaniem eens met deze stelling. Veel aanbevelingen konden er echter niet worden gegeven. Maatschappelijke organisaties zijn niet erg geliefd bij jongeren, tenzij het goed staat op je cv. Maatschappelijke

organisaties kampen met een imago probleem. De voedselbank is bijvoorbeeld niet hip genoeg voor jongeren. Men is van mening dat de herkenbaarheid van maatschappelijke organisaties een punt is dat aandacht verdient. Deze kan worden vergroot door Surinamers in het bestuur van maatschappelijke organisaties op te nemen. Daarnaast kan de personeelssamenstelling een uitnodigende werking hebben op Surinaamse jongeren. Maatschappelijke organisaties moeten zich afvragen waarom jongeren zich niet aansluiten bij hun organisatie.

De volgende stelling die behandeld is luidde: 'Zelforganisaties kunnen door bepaalde activiteiten te organiseren de maatschappelijke deelname van Surinamers bevorderen'. De belangrijkste suggestie die gedaan werd is dat een zelforganisatie samenwerking met een algemene instelling zou kunnen aangaan. Zowel de zelforganisaties als de algemene instellingen kunnen het initiatief nemen om politieke bewustwording op scholen vorm te geven. Dit kan gedaan worden door bijvoorbeeld bepaalde vakken over politieke bewustwording op scholen te geven zoals democratisch burgerschap. Zo maken jongeren al in een vroeg stadium van hun studieloopbaan kennis met politiek. Hierdoor kan hun maatschappelijke betrokkenheid bevorderd worden. Daarnaast zou er gekeken kunnen worden wat er op buurtniveau gebeurt en hoe daarop in kan worden gespeeld. Dit kan worden bereikt door bijvoorbeeld naar buurtvergaderingen te gaan en daar actief mee te praten en mee te denken over verbetering van de leefbaarheid en inrichting van de wijk.

Organiseren van themabijeenkomsten over maatschappelijke betrokkenheid is ook een aanbeveling. Een andere aanbeveling is om een Sewa-week te organiseren en bepaalde groepen hier extra aandacht te geven. De Hindoe Studenten Forum Nederland doet dat. Dit wordt ook wel mantelzorg genoemd. Zelforganisaties kunnen zelf ook vorm geven aan cross-over activiteiten door samenwerking aan te gaan met algemene instellingen en andere etnische zelforganisaties.

De laatste stelling gaat over de invloed van religie; 'Religie werkt belemmerend voor de maatschappelijke deelname van Surinamers in Den Haag'. De meerderheid van de deelnemers was het oneens met deze stelling. De gespreksleider vroeg wat de rol van religie zou kunnen zijn om de maatschappelijke deelname onder Surinamers te bevorderen. De belangrijkste suggestie die gedaan werd is dat de geestelijke voorganger belangrijke religieuze waarden die een positieve invloed hebben op maatschappelijke participatie voor het voetlicht zou kunnen brengen. Met andere woorden; de priester is een stakeholder die een positieve grondhouding moet hebben ten aanzien van maatschappelijke participatie. Bijvoorbeeld deelname aan maatschappelijke activiteiten op buurt- en stadsniveau

stimuleren en positief waarderen. Jongeren kunnen er wat van opsteken en het is ook goed voor een maatschappelijke oriëntatie. Daarnaast werd er aangehaald dat jongeren meer opleidingen volgen dan de oudere generatie. Ze zijn bovendien kritischer en bereiden zich ook anders voor op de maatschappij. Religie moet met dit gegeven rekening houden.

Werkgroep 3 vond de volgende drie aanbevelingen van belang om plenair te presenteren:

Prioriteit aanbevelingen

- Inzetten van nieuwe media en technologie om jongeren te bereiken en meer politiek bewustzijn te ontwikkelen onder de Surinaamse jongeren.
- Samenwerking tussen zelforganisaties en algemene instellingen moet plaatsvinden (bijvoorbeeld gezamenlijk op de (Hindoe)basisschool lessen verzorgen over democratisch burgerschap).
- Religie moet geen belemmering vormen voor maatschappelijke deelname, maar deze juist stimuleren. De belangrijkste religieuze waarden moeten op een positieve manier worden ingezet om maatschappelijke betrokkenheid te vergroten. De geestelijke voorganger kan hierbij een belangrijke rol spelen.

Deelnemers per workshop

Workshop 1 Oudere generatie Gespreksleider: Henk Moeniralam Notuliste: Irene Ramautar	Workshop 2 Jongere generatie Gespreksleider: Soeris Sietaram Notuliste: Ellen Keizer	Workshop 3 Studenten Gespreksleider: Krishna Autar Notuliste: Varsha Ramautar
1 Adeep Autar	Carla Autar	Fariet Abdoella
2 Djoel Bhoendie	Rita Best	Winita Baldewpersad Tewarie
3 Kaushilya Budhu Lall	Anoeskha Chinnoe	Annemarie Bodaar
4 Koemar Ghiraw	Soenil Girjasing	Malvin Dataram
5 Ravi Jacobs	Kavita Jewlal	Shaquille Hisabia
6 Bris Mahabier	Azaad Joemrati	Mala Isrie
7 Henna Mathura	Urmila Khodabaks	Harish Lakhi
8 Humphrey Nabibaks	Surender Kisoentewari	Shiv Lakhi
9 Frank Nanhekhan	Sharda Mahabir	Narain Mathura
10 Min Parbhoesingh	Makti Poetai	Sharesma Parag
11 Deo Prahladsingh	Rowena Rajaram	Wiereen Parag
12 Balram Ramnath	Gita Ramhit	Khimradj Pherai
13 Gayce Samadhan	Rosemary Samadhan	Madwi Ratchasing
14 Surrendra Santokhi	Kajel Sing	Rajiv Rustam
15 M. Soerdjoe	Amar Soekhlal	Natascha Sietaram